
Loonlastenverlagingen en lageloon tewerkstelling in 2001-2006

Gevolgen van de structurele maatregel en de speciale tewerkstellingsprogramma's

Stockman, P. (2001) Wage cost reduction in the Belgian labour market, Federaal Planbureau.

Het huidig arbeidskostenverlagend beleid voor de marktsector steunt op de 'structurele vermindering van loonlasten' en een aantal speciale tewerkstellingsprogramma's. Voor 2001-2006 maakte het Federaal Planbureau (FPB) een raming van de effecten van dit beleid op de lageloon-, hogeloon- en verschillende speciale tewerkstellingscategorieën.

Het arbeidskostverlagend beleid van de federale overheid

Om de arbeidsintensiteit van de economische groei te vergroten, de langdurige werkloosheidsgraad te verminderen en de tewerkstellingsgraad te verhogen heeft de federale overheid een beleid van loonlastenverlagingen sinds het begin van de jaren negentig gevoerd. De loonlasten in de marktsector werden verlaagd, hetzij via een *onvoorwaardelijke* vermindering van de patronale socialezekerheidsbijdragen, hetzij via een *selectieve* vermindering van de patronale bijdragen op lageloon tewerkstelling en/of de subsidiëring van specifieke arbeidscategorieën. Een recente ontwikkeling is de integratie van een aantal bestaande maatregelen in één enkele 'structurele maatregel', waarbij de speciale tewerkstellingsprogramma's gehandhaafd blijven.

De 'structurele maatregel'

De hoofdidee van de structurele maatregel is de twee belangrijkste lastenverlagende programma's

anno 1999 – m.n. de maribeloperatie en de lageloonmaatregel – te *harmoniseren* en *uit te breiden* naar andere categorieën werknemers (naast handarbeiders nu ook *hoofdarbeiders*) en sectoren (als gevolg van de uitbreiding naar

hoofdarbeiders) via een welomschreven overgangsfase gedurende 6 jaren vanaf 1999. De verminderingen worden toegekend in functie van het socialezekerheidsstatuut van de werknemers, de loonklasse en de arbeidsprestaties volgens modaliteiten beschreven in de Wet van 26/03/1999, de twee KB's van 7/05/1999 en het KB van 16/04/2000.¹ Initieel is de loonlastenverlaging hoger voor handarbeiders dan voor hoofdarbeiders ceteris paribus, maar dit onderscheid zal na de overgangsfase verdwijnen. De structurele vermindering geldt ook voor de non-profit sector, maar tegen minder genereuze voorwaarden dan in de profit sector. Rekening houdend met een bepaald scenario voor de tewerkstelling en de brutoloonvoeten en met de wettelijke modaliteiten is de structurele vermindering ex ante goed voor 106,4 miljard in 2001, geleidelijk oplopend tot 135,3 miljard in 2006.²

Het *forfaitaire karakter* van de structurele vermindering impliceert een relatief grotere verlaging van de lageloonlasten dan van de hogeloonlasten in vergelijking met de wettelijk verschuldigde sociale-

zekerheidsbijdragen. In die zin wordt de filosofie van de vroegere lageloonmaatregel verdergezet. Toch zal omwille van de aard van de structurele vermindering *de aantrekkelijkheid van bogeloonwerknemers* voor de werkgevers *relatief toenemen* ten nadele van lageloonwerknemers op middellange termijn. Ter illustratie, de ex ante structurele vermindering voor de lageloonwerkstelling (exclusief de gezondheidszorg) stijgt van 36,5 miljard in 2001 tot slechts 36,6 miljard in 2006. Dat komt neer op een procentuele vermindering van de lageloonkost met 6,4% in 2001 en slechts 5,0% in 2006. Daarentegen stijgt de ex ante structurele vermindering voor de hogeloonwerkstelling (exclusief de gezondheidszorg) van 64,5 miljard naar 93,3 miljard in dezelfde periode. Dat betekent een verhoging van de procentuele lastenverlaging van de hogeloonkost van 2,0% in 2001 naar 2,3% in 2006. Twee elementen spelen hier. Ten eerste is de structurele maatregel verbonden aan niet-geïndexeerde brutoloongrenzen zodat louter ten gevolge van stijgende loonvoeten de procentuele loonlastenverlaging voor gewone lagelooners in de tijd zal dalen. Ten tweede komt de maatregel voor de hoofdarbeiders trager op kruissnelheid dan voor de handarbeiders. In de mate dat hoofdarbeiders beter betaald worden dan handarbeiders zal de procentuele loonlastenverlaging voor hogeloonverdieners later op kruissnelheid komen dan voor lageloonverdieners.

De speciale tewerkstellingsprogramma's

De macro-economische modellering van het FPB groepeerd vier tewerkstellingsprogramma's, namelijk de dienstenbanen, de plan-plus-1-plus-2-plus-3-banen, de voordeelbanen en de Sociale Maribelbanen, in één speciale tewerkstellingscategorie. Andere tewerkstellingsprogramma's, zoals de startbaanovereenkomsten, worden opgenomen in de gewone tewerkstelling. In tegenstelling tot de structurele vermindering is de toepassing van deze vier speciale categorieën gebonden aan voorwaarden m.b.t. bijkomende tewerkstelling, het statuut van de werknemers en de aard van de werkgevers. Een ander verschil is dat naast een vermindering van de patronale socialezekerheidsbijdragen bijkomend ook loonsubsidies aan de speciale tewerkstelling worden toegekend, hetzij via de activering van werkloosheidsvergoedingen, hetzij via het gebruik van de Sociale Maribel-fondsen.

De *dienstenbanen*, ingevoerd in 1998 en beperkt tot activiteiten die niet tot de courante werking van het bedrijf behoren, zijn vrijgesteld van patronale socialezekerheidsbijdragen en worden bijkomend gesubsidieerd met de werkloosheidsvergoedingen van de aangeworven werklozen. De *plan-plus-banen*, van kracht sinds 1988 en uitgebreid in 1997, zijn voorbehouden aan maximaal drie bijkomende werknemers in startende bedrijven en geven recht op substantiële patronale bijdrageverminderingen (tussen 25 en 100 procent) gedurende maximaal drie jaar. De *voordeelbanen* hebben sinds 1995 recht op gelijkaardige bijdrageverminderingen als de plan-plus-banen en zullen in de nabije toekomst zoals de dienstenbanen voor een deel ook aangevuld worden met een activering van werkloosheidsvergoedingen. De *Sociale Maribel-operatie* financiert sinds 1997 bijkomende tewerkstelling in de non-profitsector (voornamelijk in de gezondheidszorg) met een subsidie die gebaseerd is op het aantal tewerkgestelde werknemers in een referentiejaar en die geput wordt uit een sub-sectorale pool van socialezekerheidsbijdragen.

Aangezien de speciale tewerkstellingsprogramma's even voordelig blijven of nog voordeliger worden in termen van loonsubsidies en vrijstelling van socialezekerheidsbijdragen, kan ook daarom een *substitutie* ten nadele van gewone lageloonarbeid optreden. Omdat een deel van de speciale programma's (i.c. diensten- en voordeelbanen) zich ook richten naar lageloonarbeid, hoeft de totale lageloonwerkstelling niet te dalen. Wel is – ceteris paribus – een verschuiving van lageloonwerkstelling in gewone jobs naar voorwaardelijk gesubsidieerde jobs mogelijk.

Modellering en empirische resultaten

HERMES, een aggregatief vraaggedetermineerd, macro-economisch, multi-sectoraal model, door het Federaal Planbureau ontwikkeld voor haar middellange-termijnvoorspellingen, onderscheidt *drie types arbeid* in elke bedrijfstak: gewone lageloonarbeid (als een benadering voor laaggeschoolde arbeid – met als bovengrens een brutoloon van 189 000 BEF per kwartaal in prijzen van 2000), gewone hogeloonarbeid (als een benadering voor hooggeschoolde arbeid) en de tewerkstelling in het kader van vier speciale tewerkstellingspro-

gramma's (zie supra).³ Bijgevolg kunnen zowel een algemene als een selectieve loonlastenverlaging adequaat geanalyseerd worden.

Eenzijds hangt de totale vraag in elke bedrijfstak af van de aggregatieve vraag en de gemiddelde kost van arbeid (relatief t.o.v. de kost van andere productiefactoren). Anderzijds hangt de samenstelling

van de totale tewerkstelling af van de relatieve loonkostvoeten van de drie tewerkstellingstypes, waarvan de evolutie gedomineerd wordt door de wijzigingen in de patronale bijdragevoeten en loonsubsidievoeten. De gemiddelde kost van arbeid wordt op haar beurt door de samenstelling van de totale tewerkstelling beïnvloed. Daarom is de arbeidsspecifieke vraag bij een selectieve loon-

Tabel 1.

Lageloon-, hogeloon- en speciale tewerkstellingscategorieën in 2001-2006

	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Ex ante structurele vermindering (miljarden BEF)						
- totaal	106,4	115,4	122,7	131,3	134,8	135,3
- hoge lonen (excl. gezondheidszorg)	64,5	73,2	81,5	89,8	92,5	93,3
- lage lonen (excl. gezondheidszorg)	36,5	36,9	35,9	36,1	36,9	36,6
- gezondheidszorg	5,3	5,3	5,4	5,4	5,4	5,4
Procentuele loonkostverlaging (excl. gezondheidszorg en landbouw) (in % van loonkost)						
- hoge lonen	2,03	2,20	2,34	2,47	2,43	2,34
- lage lonen	6,43	6,17	5,69	5,45	5,28	4,97
Voltijdsequivalente tewerkstelling (excl. gezondheidszorg en landbouw) (aandelen in % van totale tewerkstelling)						
- hoge lonen	74,54	74,34	74,15	73,97	73,79	73,60
- lage lonen	23,32	23,47	23,60	23,71	23,82	23,94
- speciale tewerkstelling	2,14	2,19	2,25	2,32	2,39	2,45
Procentuele wijziging van de relatieve loonkostvoet in de verwerkende nijverheid en energie (a)						
- hoge lonen	-0,0025	-0,0052	-0,0020	-0,0024	-0,0027	-0,0023
- speciale tewerkstelling	-0,0067	-0,0108	-0,0125	-0,0124	-0,0118	-0,0116
Procentuele wijziging van de relatieve tewerkstelling in de verwerkende nijverheid en energie (a) (b)						
- hoge lonen	-0,0041	-0,0044	0,0017	0,0026	0,0021	0,0039
- speciale tewerkstelling	0,0035	0,0039	0,0034	0,0038	0,0026	0,0007
Procentuele wijziging van de relatieve loonkostvoet in de bouw- en dienstensector (excl. gezondheidszorg) (a)						
- hoge lonen	-0,0007	-0,0019	-0,0012	-0,0011	-0,0015	-0,0011
- speciale tewerkstelling	-0,0103	-0,0118	-0,0138	-0,0129	-0,0120	-0,0113
Procentuele wijziging in de relatieve tewerkstelling in de bouw- en dienstensector (excl. gezondheidszorg) (a) (b)						
- hoge lonen	-0,0072	-0,0062	-0,0059	-0,0052	-0,0046	-0,0050
- speciale tewerkstelling	0,0138	0,0203	0,0251	0,0258	0,0269	0,0243

Bron: Federaal Planbureau, (a) lage lonen = numéraire, in voltijdsequivalenten, (b) ingeschaduwde cellen wijzen op een inverse, intuïtief normale relatie tussen relatieve kost en relatieve vraag

lastenverandering onderhevig aan *substitutie- én volume-effecten*.

Vooraf bij kleine wijzigingen in de relatieve loonkostvoeten is de band tussen de relatieve arbeidsvraag (bijvoorbeeld de vraag naar speciale arbeid als een fractie van de gewone lageloonwerkstelling) en de relatieve loonkostvoeten onzeker wegens de methodologie.⁴ De tabel illustreert dit voor de periode 2001-2006. In zowel de verwerkende nijverheid als de dienstensectoren, daalt de relatieve kost van arbeid in speciale tewerkstellingsprogramma's en stijgt de speciale tewerkstelling t.o.v. gewone lageloonarbeid. De relatie tussen relatieve arbeidskost en relatieve tewerkstelling is minder eenduidig bij de keuze tussen gewone lageloon- en hogeloonarbeid. Ondanks een daling van de relatieve kost van hogeloonarbeid, stijgt de lageloonwerkstelling t.o.v. de hogeloonwerkstelling in de dienstensector en initieel ook in de verwerkende nijverheid.

Globaal stijgt het aandeel van de speciale programma's in de tewerkstelling in de marktsector van 2,1% in 2001 naar 2,5% in 2006. Het aandeel van de lageloonwerkstelling stijgt van 23,3% in 2001 naar 23,9% in 2006, hetgeen tegen de intuïtie lijkt in te gaan, maar verklaarbaar kan zijn door zowel model-technische elementen (de aard van de substitutie en de interactie tussen de drie types arbeid) als sectorale verschuivingen. We wijzen er ook op dat hypothetische simulaties met grote relatieve lageloonkostverhogingen wel degelijk op een vernieti-

ging van gewone lageloonarbeid in vergelijking met de basisvoorspelling duiden.

Samenvatting

Op middellange termijn evolueren de loonkosten van lageloonarbeid buiten de speciale tewerkstellingsprogramma's ongunstig in vergelijking met hogeloonarbeid en arbeid in speciale tewerkstellingsprogramma's. Nochtans hoeft de lageloonwerkstelling niet noodzakelijk onder druk te komen zolang de relatieve loonvoet-veranderingen beperkt in omvang blijven en het volume-effect sterker blijft dan het substitutie-effect.

Peter Stockman
Federaal Planbureau

Noten

1. Stockman, Peter (2001), Een methodologie voor de ex ante berekening van de structurele bijdragevermindering, Federaal Planbureau, Nota Algemene Directie, ADGD 6283.
2. Federaal Planbureau (2001), Economische Vooruitzichten 2001-2006.
3. Stockman, Peter (2001), General and selective wage cost reduction policies in a model with heterogeneous labour, Federaal Planbureau, forthcoming Working Paper.
4. I.c. het gebruik van een translogaggregaat.